

tega si nisem sam izmislil, ampak da je to že stara skušnja, pa malo znana. Pred 25 leti, mesca sušca, mi je rekel star kmet: „Letos, gospod, bo senó drago; mesec obrača svoja rogova navzgor, in to pomeni sušo“. Kot neverni Tomaž se mu smejam, češ, to je bôsa. Al še tisto leto kakor v vseh sledečih sem se prepričal, da moj prerok res ni slame jedel. Leta 1857 in 1858 so bili lunini kraji skor vsak mesec navzgor obrnjeni, in znano je, kakošna suša je té leti bila. Temu dostavljam le še to, da tudi divjaki v Ameriki to vedó.“

Po tem takem vendarle ni v vsem resnica, kar naš mojster pevec „Zvezdogledom“ poje:

„Vsi pojte rakom žvižgat,
Lažnjivi pratikarji,
Lažnjivi zvezdogledi,
Vremena vi preroki!“

Naj tedaj tudi naši gospodarji ne zanemarjajo lune pogledati, kadar bi radi vedili, kakošno bo vreme.

Nova cesarska postava za rokodelstva in obertnije.

Oklicana je nova postava, ktera bo po vseh deželah našega cesarstva, razun Beneškega, mesca majnika veljavo zadobila. Ker ta postava, ki bo po vsem prekucnila dosedanje navade in razvade rokodelstva in obertništva, globoko sega v naše vsakdanje življenje, jo bomo v „Novicah“ natisnili celo po cecarskem patentu berž ko ga bo deželni zakonik razglasil v slovenskem jeziku. Danes pa že posnamemo poglobitniše reči iz nove postave, da dobijo bravci naši zapopadek od nje.

Vse obertnije in rokodelstva po ti novi postavi razpadajo v dvojne. Ene so take, da jih more začeti in ž njimi se pečati vsak (ali se je rokodelstva ali obertništva učil ali ne) proti temu, da gosposki le na znanje dá, da se bo lotil tega ali unega rokodelstva ali obertništva in se vé da davek plača, ki je za-nje določen. To so tako imenovane proste ali svobodne rokodelstva in obertništva. Druge so pa take, za ktere je treba gosposkinega dovoljenja, da se jih sme kdo lotiti. Te se imenujejo dovoljene ali koncesijonirane.

Tako določuje prvo poglavje nove postave.

Drugo poglavje govori najpopred od tega sploh, kar je treba, da more kdo samostojen rokodelcec ali obertnik biti, potem pa od tega, kaj je treba, da more kdo prosto rokodelstvo ali obertništvo početi, in kdaj se more dovoljenje dobiti.

Poglavitni pogoj za vsako samostojno rokodelstvo ali obertništvo, naj spada med proste ali dovoljene, je ta, da ima človek po postavah pravico, s svojim premoženjem sam gospodariti. Možk ali ženska — to ne dela nobenega razločka; kakor možki tako morejo vprihodnjič tudi ženske se pečati z rokodelstvi in obertnijami.

Sledeče rokodelstva in obertništva spadajo med tiste, za ktere se mora od gosposke dovoljenje dobiti in ktere se tedaj brez dopuščenja ne smejo opravljati:

1) natiskavci bukev, pisem, podob ali kar koli na papir, in ki v kuper, jeklo, les ali kamen režejo pisma, podobe ali kar koli, in ki kupčujejo z bukvami, podobami in muzičnimi rečmi,

2) izposojevavnice takih reči in pa bravnice;

3) ki se pečajo z občasno vožnjo ljudi,

4) najemni vozniki, ki na očitnih mestih s svojimi vozovi stojé, da prepeljujejo ljudi sém ter tje,

5) brodniki,

6) zidarji, kamenarji, tesarji,

7) dimnikarji,

8) trebivci kanalov ali jarkov,

9) konjoderci,

10) izdelovavci in prodajavci orožja in streliva, in zlasti puškarji,

11) izdelovavci in prodajavci gradiva za umetalni ogenj (Feuerwerk),

12) barantači z obnošenimi oblačili in posteljami, z obnošenim perilom in staro zlato, sreberno ali kakoršno koli starinsko robo,

13) prodajavci strupenih reči in zdravilnih zelišč,

14) gostivnice (oštarije), žganjarije, kavarnice.

To so obertnije in rokodelstva, za ktere je dovoljenja treba.

Vse druge, ki niso pod temi 14 verstami imenovane, spadajo med proste, za ktere ni treba nobenega dovoljenja, ampak le to, da se naznanijo gosposki.

§. 30 pravi, da c. k. ministerstvo notranjih oprav ima v soglasji s policijskim ministerstvom pravico, pozneje še kako drugo rokodelstvo ali obertništvo v versto dovoljenih postaviti, ako bi skušnja učila, da je sploh ali le za kak poseben kraj premembe treba. Ravno tako pa se more kako zdaj v versto dovoljenih obertnij ali rokodelstev spadajoče rokodelstvo ali obertništvo iz te verste vzeti in djati v versto prostih.

Pri pekih in mesarjih (ki pride zdaj v versto prostih rokodelstev) in pa pri dimnikarjih (ki so v versti dovoljenih) ukazuje nova postava, da ne smejo, če so pekarstvo, mesarstvo ali dimnikarstvo začeli, popustiti svojega rokodelstva kadar bi hotli, ampak oni morajo to popred gosposki na znanje dati, in ako ta za potrebno spozná, morajo še nekoliko časa, najdalje pa 2 mesca, pri svojem rokodelstvu ostati.

Nova postava določuje še veliko drugih reči na drobno, ki se stikajo s prostimi in dovoljenimi rokodelstvi in obertništvi, — govori od sejmov in tergov, od razmer rokodelskih učencov in pomočnikov (kselov) do mojstrov, in še več drugih reči, ktere bomo povedali, ko bomo celo postavo natisnili.

O tej novi postavi sploh bomo menda priložnost imeli še večkrat govoriti. Danes le to rečemo, da nekteri jo bojo z velikim veseljem sprejeli, nekteri pa bojo hudo mermrali, — nekteri bojo prerokovali vse dobro od nje, drugi pa vse slabo. Uno in to pa se danes ne opira še na nobeno gotovo podlago, ker skušnja čez ene leta bo še le razodela pravo. Da rokodelstva in obertnije niso več ukovane v tisti jarm, ki jih je dozdej tlačil, to je gotovo dobro, in bo poterdil vsak, kdor ne stavi luči pod mernik in komur je svobodno gibanje v vseh rečéh pri sercu. Al če kdo misli, da bo zdaj le kako rokodelstvo ali obertnijo na svojo roko začeti treba, pa bo že srečen in bogat, in pečene pišeta mu bojo same letele v usta, se bo grozno sam sebe goljufal. Zdaj ko bojo rokodelstva in obertništva proste in jih bo veliko več „na svojo roko“ začelo, bojo le tisti dobro izhajali, ki bojo najbolje svojo robo izdelovali in jo najcenejše prodajali. Da bojo pa to zamogli, bojo mogli v svojem rokodelstvu ali obertništvu ali sami dobro izučeni biti ali pa posebno izučene pomočnike imeti, — če ne, jih bojo prekosili drugi, in kmali bojo zaperli svojo delavnišnico ali štacuno ter pobitega serca gledali za mervico premoženja, ki so ga vtaknili v svoj „antverh“, pa jim je hitro po vodi splavalo! Le prebrisana glava, pridna roka in pa poštenost bojo vprihodnje obveljale; kdor se ni nič učil, kdor ne bo priden in delaven, zraven pa ne pošten, tega bo brez milosti stérlo koló svobodne postave. Čas pravega učenja je tedaj še le prišel z novo postavo! In večidel za tega voljo so nas tiste dežele, v kterih že zdavnej taka postava veljá, prekosile v rokodelstvih in obertnijah. Čeh je bil dober za slabe glave in počasne delavce; svobodno rokodelstvo in obertništvo bo pomoč le prebrisanim glavam in izurjenim delavcom. Za tega voljo so pod krilom svobodne postave vsi poklicani, malo

malo pa bo izvoljenih, ako jim ne bo učenje pred vsem prvo.

Slovensko slovstvo v letu 1859.

Skerben gospodar pregleda konec leta zapisnik dohodkov in stroškov, da vé, ali mu napreduje gospodarstvo ali gré rakovo pot. „Novice“, vseskozi unete za dobro gospodarstvo, naj toraj pregledajo in povejo, kako je v minulem letu 1859 napredovalo naše slovstvo.

Razun čvetirih časopisov, ki so izhajali na čast in veselje Slovencom, so še sledeče bukve zagledale beli svet v pretečenem letu:

1. Vodnikov spomenik. Na svitlo dal dr. E. Costa. — Govorilo in pisalo se je o ti knjigi dosti v domačih in tujih časopisih, in povsod se je razodel le en glas — glas obče zadovoljnosti. Kdo bi tudi ne bil zadovoljen z bukvami, ki obsegajo 47 predmetov v slovenskem jeziku, spisanih večidel od veteranov naše književnosti. Pač lep spomenik so ž njim postavili Slovenci svojemu Vodniku.

2. Mlinarjev Janez. Spisal F. Kočev var v Zagrebu. Hvalili in grajali so naši časopisi pričujoče delo, nekteri zmerno in krotko, drugi zopet strastno in gnjevno, potem pa so zaperli pisatelju pot javnega odgovora, da je bil primoran, v 265. broji zagrebških „Narodnih Novin“ se oglasiti zoper pretresovavce ter se potegniti za svoje poštenje. — Žalostno je, da ne zapopademo slabih nasledkov domačega prepira in hčrvanja na našem književnem polji in da nam še ni prislovica prešinila možganov, ki pravi: „Sloga jači, nesklad tlači“.

3. Venec gledišnih iger. Izdaja J. D. v Gradcu. — V dveh spahljejih so se prikazale tri igre: 1) Drevar ali beli gaber, 2) Starost slabost, in 3) Pravi Slovenec. Tudi pri tem početji se je pokazalo, da ni mogoče brez dнарne pomoči napredovati. Namesto mesečnih zvezkov smo dobivali polletne, namesto obljubljenih dvanajst igrokazov le — tri.

4. Pesmarica. Na svitlo dali trije domorodci v Št. Jurji poleg Celja. — Vesele pesmice so se prikupile našim kmetom, ki ne sedijo radi tiho in klaverno pri majolki rujnega vinca, temoč radi ktero zakrožijo, kadar jim vinska kaplica glavo razžari. Drugi zvezek se pričakuje.

5. Krivica za krivico. Povest. Poslovenil Franc Malavašič.

6. Koledar slovenski 1860. Spisal P. Hieinger. — Edini obširnši naš koledar, kar so nehal „Koledarček“, „Koleda“ in „Romar“.

7. Pratika vélika. V imenu krajske gospodarske družbe za prosto ljudstvo spisuje dr. Bleiweis. Častitljiva knjižica, ktera v več kot 10.000 iztisih hodi po vsem slovenskem svetu.

8. Nemško-slovenski del vélikega slovnika slovenskega se ravno kar dogotavlja pod vredništvom gosp. Cigale-ta. Hrepeni vsak domoljub po njem, in kako bi ne, ker je delo preimenitno za naše slovstvo.

To je naša bibliografija za leto 1859 razun nekterih duhovnih bukev.

„Zornica“ nam je bila obljubljena, ravno tako 5. zvezek „Slovenske gerlice“, pa ne una ne ta se ni zgódila. Od „Drobtinic“, našemu ljudstvu tako priljubljenih, še nismo nič slišali; berž ko ne jih je poparil vojskini hrup letošnjega leta. Tudi „Občna povestnica“ je zaostala letos. Društvo sv. Mohora, ki je bilo letos za nas čisto mertvo, se sedaj temeljito predeluje, in nadjati se je, da ga bodo primerne preuredbe omladile in okrepčale.

A. K. Cestnikov.

Slovanski popotnik.

* Nov jugoslavenski časnik nam je napovedan, in z toliko večjo radostjo smo sprejeli oglas ta, ker dosihmal

Jugoslaveni nismo še imeli takega lista in ker nam je ime izdatelja njegovega porok, da bo izverstno vredovan. Radi tedaj spolnimo željo gospod dr. J. Agustinović-a in naznanimo tudi v „Novicah“ njegov list, ki ga bo izdajal v Beču (na Dunaji), berž ko mu doide dopušenje poglavarstveno, pod naslovom: „slovinski prvenci i vila sinjega morja“. Izhajalo bo na leto 24 listov, v polu leta 12 listov, četert leta 6 listov po 3 pôle; ena pôla pod imenom: „prvenca“, dve pôli pa pod imenom: „vile sinjega morja“. Obsežek novega lista nam naznanja gosp. izdatelj sam tako-le: „prvenci će se zabavljati popularnim znanjem o naravi i zdravlju (naturwissenschaften und medizin), ticalo se to napose medicine, kirurgie, okulistike, ginekologie ili veterinarie, vila pako punice svoje listove zabavnim spisima, bilo kakve mu drago vrsti, nastoeći uedno, da što brže razvie i raširi svoja krila, čim više zabavan material se pojavljivati i uredništvu stigavati začme, prvenci i vila biće jednakoga formata, a moći će se svako i napose vezati.

prvenci i vila s poštarinom biće 3 mjeseca (6 listova) po 75 krajcara austriskoga nofca, $\frac{1}{2}$ godine (12 listova) po 1 for. 50 kr., a na godinu (24 lista) po 3 for.

skupi li se dovoljan broj dionika, te stane li material stigavati uredništvu, da bi vila i svake nedilje (po jedan list) svet zagledavati mogla, tada bi se i ciena lista u zgodno tome doba mienjati i nanovo oglašivati morala.

nepojavi li se dovoljan broj dionika, položicu primljeni u ime lista novac s imenikom dionika društvu poučni pučki knjiga, ili kad ga do to doba nebi još bilo, ilirskoj matici, neka svaki svoje digne. vežem se na dalje, ako bi list budi kakvom nezgodom prie reda presta, da ću vratiti novac svakom dioniku po razmjeri listova, koi bi ga još išli.

ko nemisli biti dionikom, neka vrati prvom poštom list, napisav na ovitku riečcu „retour“; ko list nevrati, očitue i veže se biti dionikom.

nofce i listove, što mi ko pošlje, molim neka frankirano pošti predae pod imenom:

dr. agustinović gjuro, ck. viši liečnik na miru. (u beču, herrnals, 272).

* V Ersch- in Gruber-jevi „Allgem. Encyclopädie der Wissensch. und Künste“, erste Section, LXVIII, 51. Bogen“ se nahaja pod besedo „glagolitisch“ obširen sostavek gospod dr. Miklošič-a o glagolici, v katerem imenitni naš rojak razlaga, kaj so zastran tega pismenstva mislili in kaj mislijo ti in uni učeni; zadnjič pa pristavlja z dokazi vred, kar se njemu samemu zdi najverjetnejše. To se pa tako-le dá ob kratkem posneti: Glagolica je starejša od cirilice. Sv. Ciril je glagolico med panonskimi Slovenci našel in za sv. bukve porabil. Sveti Klement († 916) pa je iznašel cirilico, vzevši iz gerške abecede kolikor je v nji dobil slovensčini priličnih čerk (namreč 21); za druge lastno slavenske glasove je privzel iz glagolice nekaj bolj ali manj primerjenih in priličnih čerk; nektore iz njih je pa čisto zmislil ali iz neznanega vira posnel. — Glagolico so nekdanji Slovenci najberže prejeli po Ilirih, neslovenskem plemenu, iz starogerške abecede, po tem ko so se naselili v Panonijo. Od Slovincov so jo dobili in nekako po svoje premenili Horvatje, zato se govori tudi od slovenske in horvaške glagolice. Sklepa se ta sostavek z razkazom starih spomenikov oboje glagolice. Med sodbami družih učenih je sosebno mikavna Pertz-ova (K. Pertz „De cosmographia Ethici“. Berol. 1853), da iznajdnik glagolice je bil tisti Ethicus, čigar abecedo sv. Hieronim na več mestih v misel jemlje. — Gosp. Miklošič pa opominja temu nasprot med drugim, da so Slovani težko že v 4. stoletji bivali ob dolnji Donavi ali celó v Istri. In ker se govori tu od sv. Hieronima, nam sopet prihaja na misel v lanskem „Slovenskem Prijatlu“ omenjeni pa menda že pozabljeni pismonosec